

Oponentský posudek

Posuzuje: František Šístek, M. A., Ph. D.

UXA, Šimon. Využití jugoslávského experimentu jako inspirace pro reformní proces v Československu. Praha, 2012. 58 s.

Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Miroslav Tejchman, DrSc.

Šimon Uxa se ve své bakalářské práci snaží najít odpověď na otázku, zda a do jaké míry představoval poválečný jugoslávský model samosprávného socialismu zdroj inspirace pro československý reformní proces 60. let 20. století. V centru autorovy pozornosti jsou především ekonomické otázky. Tato skutečnost mohla být zdůrazněna i v samotném názvu práce, pak by bylo hned od počátku jasné, že půjde primárně o problematiku hospodářských reforem v Československu. Pod pojmem „jugoslávský experiment“ si lze představit mnohem širší škálu témat, pro československé reformní představitele taktéž potenciálně inspirativních (federalizace, národnostní otázka, nezávislost na Moskvě, užší vztahy se západními kapitalistickými státy apod.). To je ovšem jen drobné opomenutí, ze samotného úvodu, struktury práce i celého textu je pak Uxův záměr zcela zřejmý.

S ohledem na existující sekundární literaturu je nutno zdůraznit, že si autor za téma své bakalářské práce vybral otázku, která dosud nebyla řádně zpracována. Dosavadní sondy do problematiky československo-jugoslávských vztahů v socialistické éře se soustředily spíše na počáteční období druhé poloviny 40. a první poloviny 50. let, případně na politickou, resp. diplomatickou dimenzi mezistátních vztahů v době Pražského jara. V tomto ohledu jde o text nepochybně přínosný a inovativní, založený na vlastním výzkumu.

Autor nejprve nastiňuje v hlavních rysech relevantní historické peripetie předchozího období, od fáze úzké spolupráce a ideologického souznění mezi oběma zeměmi v prvních poválečných letech, přerušeni značné části vzájemných vazeb v důsledku sovětsko-jugoslávské roztržky i fázi částečného „oteplení“ ve druhé polovině 50. let. Již v této části práce prokazuje solidní znalost dobových publikovaných zdrojů a pozdější sekundární literatury. S ohledem na autorovo zaměření na ekonomické otázky lze snad vytknout, že mezi nimi chybí starší práce Jana Pelikána *Hospodářská spolupráce Československa s Jugoslávií v letech 1945-1949*.

Vlastní jádro bakalářské práce se skládá ze dvou částí – první se zabývá podstatou a vývojem „jugoslávského experimentu“, druhá se zaměřuje na československý reformní proces, konkrétně především na debaty o možných hospodářských reformách. Šimon Uxa správně konstatuje, že jugoslávský ekonomický model tehdy již po řadu let fungoval a byl v praxi alespoň do jisté míry ověřitelný. Na československé straně, která je v jeho práci nejpodstatnější, šlo převážně o teoretickou dimenzi - problematika případné inspirace jugoslávským modelem a zhodnocení praktických zkušeností z chodu jugoslávského hospodářství zůstala v rovině myšlenkových podnětů, studijních cest a diskusí. Vzhledem k přerušeni „reformního procesu“ v letech 1968-69 se zamýšlené hospodářské reformy v československém případě neuskutečnily. Jugoslávský ekonomický model přitom nebyl tehdy v Československu (ostatně ani na Západě) považován za „exotický“ a nepřenositelný. Pomineme-li Čínu a Albánii, šlo ve své době o jediný nesovětský model socialismu, který, jak se zdálo, navíc v řadě oblastí vykazoval poměrně úspěšné výsledky (Uxa v této souvislosti správně zmiňuje i markantní růst jugoslávského hospodářství ve druhé polovině 50. a první polovině 60. let). Přesvědčivě dokládá, že zájem československých odborníků o jugoslávský model byl ve své době poměrně značný a hrál nemalou roli v tehdejších úvahách. Na hlavní otázku tedy po zhodnocení pramenů odpovídá pozitivně: „Jugoslávský experiment reálně představoval pro československé reformní vedení KSČ a další odborníky

inspirativní materiál pro vlastní reformy Pražského jara.“ (str. 46).

Autor vychází ze zdrojů v češtině a v angličtině. Je škoda, že nečerpal také z dostupné literatury (dobové i současné) v jihoslovanských jazycích, která detailněji osvětluje zejm. reálné fungování a limity jugoslávského systému samosprávného socialismu v praxi. V diplomové práci by šlo o vážné opomenutí, v rámci práce bakalářské lze ovšem tuto skutečnost odpustit, zejm. s ohledem na skutečnost, že zásadní rysy titoistického hospodářského modelu načrtl Uxa pro dané účely výstižně. Hlavní těžiště jeho textu navíc leží především ve zhodnocení československých debat o hospodářské reformě, kde jeho práce přináší cenné nové poznatky.

Bakalářskou práci Šimona Uxy doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

František Šístek, M.A., Ph. D.
IMS – KRVS, FSV UK Praha

25. května 2012